

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

	Cyllideb Refeniw 2023/24 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2023
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	23 Ionawr 2024

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1** Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd 2023 o'r Gyllideb Refeniw, ac ystyried y sefyllfa ariannol ddiweddaraf parthed cyllidebau pob adran / gwasanaeth.
- 1.2** Nodi bod rhagolygon gorwariant sylweddol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Adran Plant a Theuluoedd, Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC eleni.
- 1.3** Cymeradwyo trosglwyddiad o £4,241k o danwariant ar gyllidebau corfforaethol i Gronfa Cefnogi Strategaeth Ariannol y Cyngor.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1** Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol).

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1** Cyflwynir yr adroddiad ar yr adolygiad diweddaraf diwedd Tachwedd o gyllideb refeniw'r Cyngor am 2023/24, ac amlinellir grynhoed o'r sefyllfa fesul Adran yn **Atodiad 1**. Mae'r rhagolygon presennol yn awgrymu y bydd pob un o'r deg adran yn gorwario erbyn diwedd y flwyddyn. Rhagwelir gorwariant sylweddol ar gyfer yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Adran Plant a Theuluoedd, Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC.
- 3.2** Yn **Atodiad 2**, rhoddir manylion pellach yn ymwneud â'r prif faterion a'r penawdau cyllideb ble rhagwelir gwahaniaethau sylweddol, ynghyd ag argymhellion penodol lle'n briodol.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Sefyllfa Arbedion

- 4.1** Dros y blynyddoedd diwethaf rydym wedi adrodd ar risgiau i gyflawni arbedion, oedd amlycaf yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ac yn y maes Gwastraff. Yn dilyn adolygiad diweddar o'r arbedion nad oedd yn cael eu gwireddu, bu i werth £2 filiwn o gynlluniau arbedion gael eu dileu. O ran y cynlluniau sydd yn weddill, mae yna risgiau yn parhau o ran gwireddu rhai o'r cynlluniau.
- 4.2** Y sefyllfa ddiweddaraf o ran yr arbedion yw fod £39.1 miliwn, sef 96% o'r cynlluniau arbedion diwygiedig ers 2015 bellach wedi eu gwireddu.

5. Adrannau'r Cyngor

5.1 Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae'r rhagolygon diweddaraf yn awgrymu bydd £5.4 miliwn o orwariant, sydd yn ganlyniad i gyfuniad o nifer o ffactorau gan gynnwys nifer o achosion newydd a chostus llety cefnogol yn y gwasanaeth anabledd dysgu. Yn y maes Gofal Cartref, mae costau staffio uwch a lefelau salwch a chyfraddau oriau di-gyswllt yn uchel, tra fod ffioedd uwch gan ddarparwyr preifat yng ngwasanaethau Pobl Hŷn.

Yn wyneb y rhagolygon gorwariant eithriadol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, nodir fod y gwaith a gafodd ei gomisiynu gan y Prif Weithredwr, bellach ar y gweill i gael darlun manwl cymhlethdod gwariant gofal oedolion, er mwyn cael gwell dealltwriaeth o'r materion a chreu rhaglen glir i ymateb. Mae'r gwaith yn cael ei arwain gan Gyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol.

5.2 Adran Plant a Theuluoedd

Sefyllfa ariannol yr adran wedi gwaethygu'n sylweddol ers adolygiad diwedd Awst, yn dilyn cynnydd costau oherwydd cymhlethdodau pecynnau all-sirol a ddarperir. Erbyn hyn, rhagwelir gorwariant o £1.3m gan yr adran erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

5.3 Adran Addysg

Y tueddiad o bwysau cynyddol ar y gyllideb tacsis a bysus ysgolion yn dod yn fwy amlwg eleni, gyda gorwariant o £1.5m yn cael ei ragweld. Mae'r maes cludiant eisoes yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant ac awgrymir fod gwaith yn parhau fel bod modd ceisio lleihau y gorwariant a manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Mae cyfuniad o danwariant mewn meysydd eraill ynghyd â defnydd o gronfeydd wrth gefn yn lleihau'r gorwariant adrannol a adroddir.

5.4 Byw'n Iach

Dros y blynyddoedd diwethaf bu i effaith Covid amharu ar incwm Cwmni Byw'n Iach. Bu i Lywodraeth Cymru eu digolledu am y golled yn 2020/21 a 2021/22 o'u cronfa caledi. Yn 2022/23 rhoddodd y Cyngor £550k o gefnogaeth ariannol i Byw'n Iach uwchlaw taliad cytundebol y gonaeth ddarparu, er mwyn galluogi Byw'n Iach i gynnal eu gwasanaethau. Mae'r gefnogaeth ariannol yn parhau eleni a'r swm gofynnol wedi lleihau ymhellach i £350k.

5.5 Adran Prifffyrdd, Peirianeg ac YGC

Rhagwelir gorwariant o £780k gan yr adran, gwelwyd leihad yn y gwaith sydd yn cael ei gomisiynu gan asiantaethau allanol sydd yn cael effaith negyddol ar incwm gwasanaethau prifffyrdd. Yn bwrdeistrefol, mae cyfuniad o ffactorau, gan gynnwys pwysau ychwanegol ar gyllidebau glanhau strydoedd a glanhau toiledau cyhoeddus. Gwelir colledion incwm cynnal tiroedd a thoiledau cyhoeddus, ond ceir incwm uwch gan y gwasanaethau profedigaeth sydd yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

5.6 Adran Amgylchedd

Y tueddiad blynyddol o orwariant yn y maes casglu gwastraff ac ailgylchu yn parhau. Cylchdeithiau ychwanegol wedi arwain at orwariant ar gostau cyflogaeth a chostau fflyd. Lefelau salwch a goramser hefyd yn broblemus, tra fod na gostau ychwanegol o ran hurio cerbydau.

5.7 Tai ac Eiddo

Y tueddiad o bwysau sylweddol ar wasanaethau llety dros dro digartrefedd yn parhau i fod yn ddwys iawn, eleni dyrannwyd £3m o bremiwm treth cyngor ynghyd â dyraniad un-tro £1.2m o ddarpariaeth covid corfforaethol i gyfarch y costau ychwanegol.

5.8 Corfforaethol

Tanwariant ar gorfforaethol o ganlyniad i ragdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2023/24 a leihad yn y niferoedd sydd wedi hawlio gostyngiad treth cyngor o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol. Effaith y polisi rheolaeth trysorlys presennol yn golygu fod modd osgoi benthyca yn allanol ac felly'r costau cyfalaf cysylltiedig. Tanwariant ar gyllidebau eraill yn cynorthwyo i leddfu'r pwysau ychwanegol o ran y cynnydd cenedlaethol i gyflogau gweithwyr Llywodraeth Leol a gafodd ei gadarnhau yn Nhachwedd.

6. Casgliad

- 6.1** Rhagwelir y bydd holl adrannau'r Cyngor yn gorwario erbyn diwedd y flwyddyn gyda gorwariant sylweddol mewn rhai meysydd. Felly, bydd rhaid gwneud defnydd o gronfeydd wrth gefn y Cyngor i gyllido'r blwch ariannol o £8.1m a ragwelir am 2023/24. Mae hyn yn welliant o'r rhagolygon o fwch ariannol o £9.1m oedd yn cael ei ragweld yn yr adolygiad diwedd Awst.
- 6.2** Er ei bod hi'n gynamserol i drosglwyddo arian o gronfeydd nes bydd y sefyllfa ariannol yn derfynol ar ddiwedd y flwyddyn, argymhellir mai'r drefn bryd hynny o ran defnyddio'r cronfeydd i gyllido'r blwch ariannol fydd defnyddio:
- yn gyntaf, defnyddio £3,800k o gronfa trefniadau adfer yn sgil Covid
 - gyda'r gweddill i'w gyllido o gronfa strategaeth ariannol y Cyngor.

7. Camau nesaf ac amserlen

- 7.1** Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn ystod Mis Mai ar sefyllfa diwedd y flwyddyn ariannol.

8. Sylwadau Swyddogion Statudol

8.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

8.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu os safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Crynhoad o sefyllfa net cyllidebau'r adrannau

Atodiad 2 - Manylion y cyllidebau a'r gwahaniaethau sylweddol